

Helpu eogiaid Afon Wysg

Mae gwelliannau a wnaed ar Afon Wysg yn helpu eogiaid a rhywogaethau eraill i symud yn rhydd i fyny ac i lawr yr afon — gan helpu i gynyddu eu niferoedd sy'n beryglus o isel.

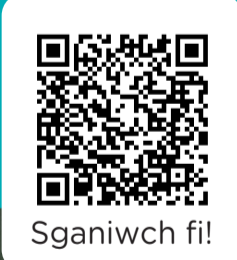
Mae Afon Wysg yn ACA (Ardal Cadwraeth Arbennig) sy'n golygu ei bod o bwysigrwydd rhyngwladol oherwydd ei bywyd gwyllt a'i phlanhigion, megis eogiaid, llysywod pendoll, herlod, pennau lletwad, dyfrgwn a chrafanc-y-frân.

Unwaith, roedd Afon Wysg yn un o'r afonydd gorau am eogiaid yng Nghymru, heddiw mae niferoedd yr eogiaid sy'n cael eu dal gan bysgotwyr wedi cyrraedd eu lefel isaf erioed.

Erbyn hyn mae eogiaid mewn sefyllfa fregus ac maen nhw mewn perygl o ddiplannu yn rhai o afonydd Cymru.

Mae eogiaid yr Iwerydd yn treulio eu cyfnod ifanc mewn afonydd cyn mudo i'r môr i dyfu ac aeddfedu, ac yna'n dychwelyd i'w hafon wreiddiol i silio. Mae mynediad rhydd a dirwystro rhwng yr afon a'r môr yn hanfodol er mwyn iddynt gwblhau eu cylch bywyd.

I gael gwybod mwy am gylchred bywyd eog, sganiwch y Cod QR hwn:

Sganiwch fi!

Helping the Usk's salmon

Improvements made on the River Usk are helping salmon and other species to move freely upstream and downstream — helping to increase their dangerously low numbers.

The River Usk is a SAC (Special Area of Conservation) which means it is of international importance for its wildlife and plants such as Atlantic salmon, lamprey, shad, bullhead, otter and water crowfoot.

The River Usk was once one of the best salmon rivers in Wales, but these days numbers of salmon caught by anglers are at an all-time low.

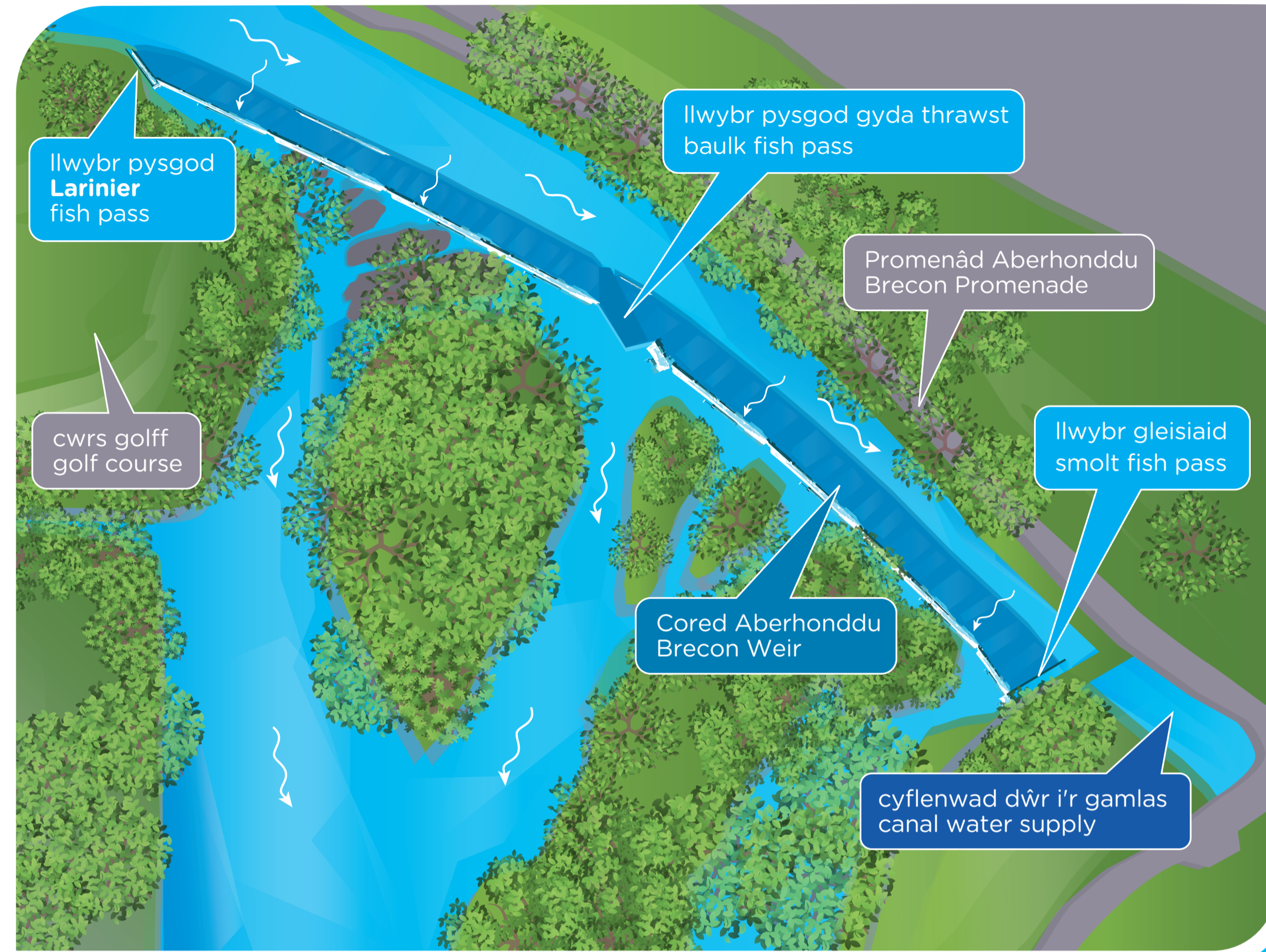
Salmon are now struggling and are at risk of becoming extinct in some Welsh rivers.

Atlantic salmon spend their juvenile phase in rivers before migrating to sea to grow and mature, and then return to their river of origin to spawn. Free and unimpeded access between the river and the sea is essential for them to complete their life cycle.

To find out more about the salmon life cycle scan this QR Code:

Scan me!

Beth ydym yn ei wneud i helpu?

Mae prosiect *Pedair Afon LIFE* yn gweithio i ddiogelu ac adfer poblogaethau o eogiaid yn Afon Wysg drwy:

- wella gallu pysgod i fudo (i fyny ac i lawr yr afon)
- gwella cynefin i'r holl bysgod
- gwella ansawdd dŵr drwy weithio gyda ffermwyr a thirfeddianwyr

Cored Aberhonddu — rhwystr i bysgod sy'n mudo

Mae cored Aberhonddu'n bwydo Camlas Sir Fynwy ac Aberhonddu ac mae'n bosib bod ganddi gysylltiad hanesyddol â melin. Ond mae'r gored yn rhwystro pysgod sy'n ceisio nofio i fyny ac i lawr yr afon.

What are we doing to help?

The *Four Rivers for LIFE* project is working to protect and restore populations of Atlantic salmon in the River Usk by:

- improving fish migration (upstream and downstream)
- improving habitat for all fish
- improving water quality by working with farmers and landowners

Brecon Weir — a barrier to fish migration

Brecon Weir feeds the Monmouthshire & Brecon Canal and is possibly historically linked to a mill. But the weir blocks migrating fish trying to swim up and downstream.

Mudo i fyny'r afon

Yn 2002 gosodwyd Ilwybr pysgod Larinier (a enwyd ar ôl y peiriannydd Ffrengig a'u cynlluniodd gyntaf) ar y gored gan ganiatáu mynediad haws i eogiaid ac o ganlyniad mae eogiaid yn silio i fyny'r afon o'r gored.

Beth am fudo i lawr yr afon?

'Gleisiaid' yw'r enw ar eog ifanc pan fydd wedi cyrraedd y cyfnod lle mae'n mudo i'r môr.

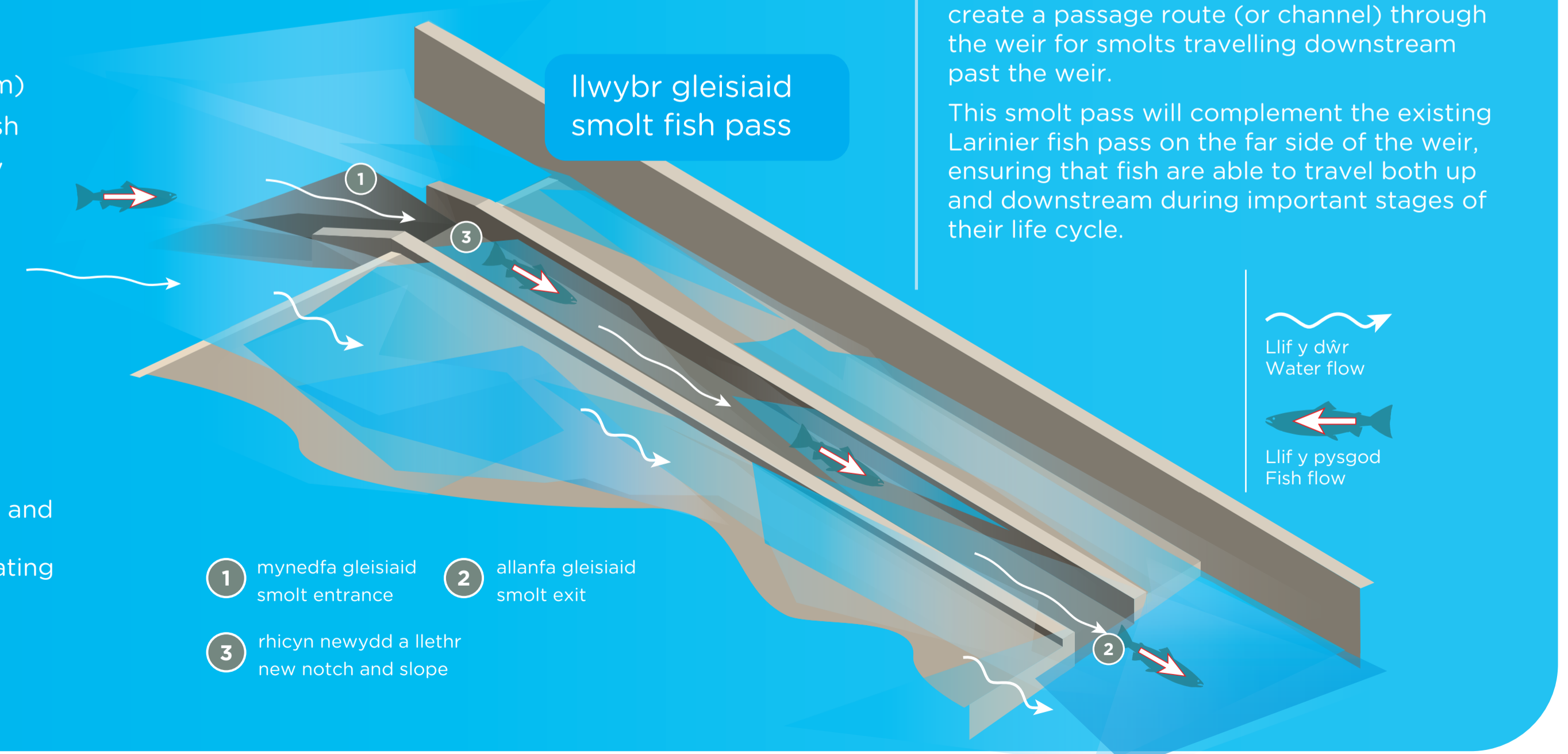
Bydd gleisiaid yn mudo i lawr yr afon i'r môr yn y gwanwyn, ac mewn blynyddoedd pan fydd llifoedd y gwanwyn yn isel byddant efallai'n cael trafferth i fynd heibio strwythurau fel Cored Aberhonddu.

Cofnododd astudiaethau diweddar fod heigiau o leisiaid wedi cael eu dal uwchben y gored, yn enwedig yn ystod cyfnodau o lif isel. Mae hyn yn golygu oedi wrth iddynt fudo, sy'n eu gwneud yn agored i glefydau a ysglyfaethu.

Porth newydd i'r môr

Bydd prosiect *Pedair Afon LIFE* yn creu llwybr newydd i'r gleisiaid ar y gored. Bydd hyn yn creu llwybr (neu sianel) drwy'r gored ar gyfer y gleisiaid sy'n teithio i lawr yr afon heibio'r gored.

Bydd y llwybr hwn ar gyfer y gleisiaid yn ategu'r llwybr Larinier presennol ar ochr bellaf y gored, ac yn sicrhau bod pysgod yn gallu teithio i fyny ac i lawr yr afon yn ystod cyfnodau pwysig o'u cylch bywyd.

Ilwybr pysgod Larinier fish pass

Upstream migration

In 2002 a Larinier fish pass (named after the French engineer who first designed them) was installed on the weir allowing easier access for salmon and as a result salmon are spawning upstream of the weir.

What about downstream migration?

Smolt is the name given to the stage in a young salmon's life when it migrates to sea.

Smolts will migrate downstream to the sea in spring, and in years when spring flows are low they can experience difficulties passing over structures like Brecon weir.

Recent studies have recorded shoals of smolts trapped above the weir, especially in low flows. This delays their migration making them vulnerable to disease and predation.

A new gateway to the sea

The Four Rivers for LIFE project will create a new smolt pass on the weir. The pass will create a passage route (or channel) through the weir for smolts travelling downstream past the weir.

This smolt pass will complement the existing Larinier fish pass on the far side of the weir, ensuring that fish are able to travel both up and downstream during important stages of their life cycle.